

Кажыкты дүжүрүп кагары

Кажыкты хожулап кагары

Кажык адары

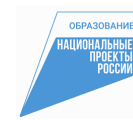

Кажык оюннары - тыва улустуң эң негизги болгаш ынак оюннарының бирээзи. Бо оюн кижиден кашпагай чорукту, угаангыр болурун негээр. Долгандыр турар көрүкчүлөрнүң, аарыкчыларның сонургалын оттурар оюн болуп турар.

Кажык-биле бодалажыыры

Кажык-биле оон-даа өске Каш янзы оюннар бар. Бирден бир чок Билип аарын күзезиңзе, Бистер ышкаш Билерлерден айтырып ал. Эжиң-өөрүң Эвилелдеп, бөлгүмнежип, Кажык адып, Кажык ойнап, маргыжыңар.

ФЕДЕРАЛДЫГ ТӨЛЕВИЛЕДЕР
«ЧАШ АЖЫ-ТӨЛДҮГ ӨГ-БҮЛЭЛЕРГЕ
ДЕТКИМЧЕ», «АМГЫ ҮЕНИҢ ШКОЛАЗЫ»

Тыва Республиканың Дзун-Хемчик кожуунуң Чадаана хоорайның школа назыны четпээн уругларның муниципалдыг автономнуг өөредилге албан чери «Хээлер» уруглар сады

АДА-ИЕНИҢ СҮМЕ АЛЫР ТӨВҮ

“ **А м ы д ы р а л д ы ң
ч е л э э ж и** ”

Үндүрүлгө №10

КАЖЫК ОЮННАРЫ

Белеткел бөлүктүн ада-иезинге сүмелер

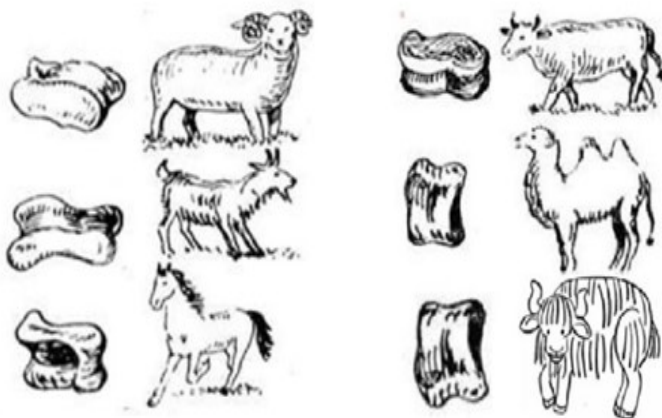
Үндүрүлгениң тургузукчузу:

Монгуш Сырга Идамовна,
кижизидикчи башкы

Кажыктың дүрзүлериниң янзылары

Тура дүшсе - **хоюң ол-дур.**
 Ойта дүшсе - **өшкүң ол-дур.**
 Дашкаар дүшсе- **аьдың ол-дур.**
 Ишкээр дүшсе – **инээң ол-дур.**
 Бажын өрү тудуптар сен-
 Маажым **теве** сагындырар.
 Бажын куду тудуптар сен –
 Бардам **сарлык** хертейип
 кээр.
 Көрбес сен бе, хензиг кажык
 Көвей янзы – алды чүзүн.
 Малывысты дүрзүленген –
 Магалыг аа, хуулгаазын аа?

«Кажык» оюнунун хевирлери:

1. Дөрт берге –
 - кажыкты чыттырып кагары
 - кажыкты дүжүрүп кагары
 - кажыкты хожулап кагары
2. Кажык адаары
3. Кажык-биле аьт чарыштырары
4. Кажык-биле бодалажыыры.

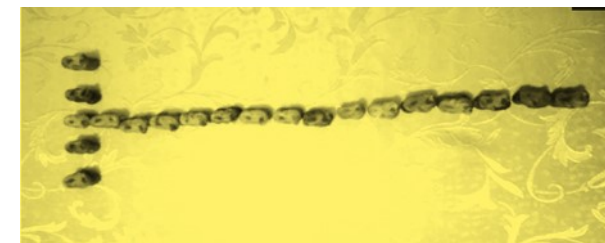
Кажык дээрге дүрзү эвес.

Каш янзы оюн-дур ол.

Бистер база чамдыктарын

Биче када ойнаптаалы.

Дөрт берге. Кажыктың дөрт талазын дөрт чүзүн мал ады-биле адаан – хой, инек, аьт, өшкү. Ойнакчы кижини дөрт кажыкты холга аспактап алгаш черге дүжүрер. Бир эвес дүшкен кажыктар дөрт чүзүн мал бооп дүшкен болза, ол кижиниң хууда аас-кежии, бай, тодуг чоруу ында илереттинген деп санаар. Дөрт кажыкты ынчаар дүжүрери берге, ынчангаш оюнну ынчаар адаан.

2. Кажык-биле аьт чарыштырары

Хөй кажыкты ширтек кырынга аьт кылдыр дизе тургузуп алыр. Дистинчек кажыктың эгелээн ужун орта (старт) «аьттарны» ийи талазындан база чыскаай тургузуп алыр. Оюнну эгелээр кижини берге тыртып тургаш, тодарадып алыр. Оюнну эгелээр эргени алган кижини берге тыртар дөрт кажыкты алгаш, самбыра кырынга дүжүрер. Дүшкен кажыктарда чеже «аьт» дүшкен болдур, ол кижиниң аьды ынча санныг аьт маңы хемчээр кажыкты эртер. Берге тыртарыны санын ойнакчылар аразында дугуржуп аар. Аьт маңы хемчээр кажыктарның өске ужунга (финиш) үнген аьттыг кижини уткан болур.

